

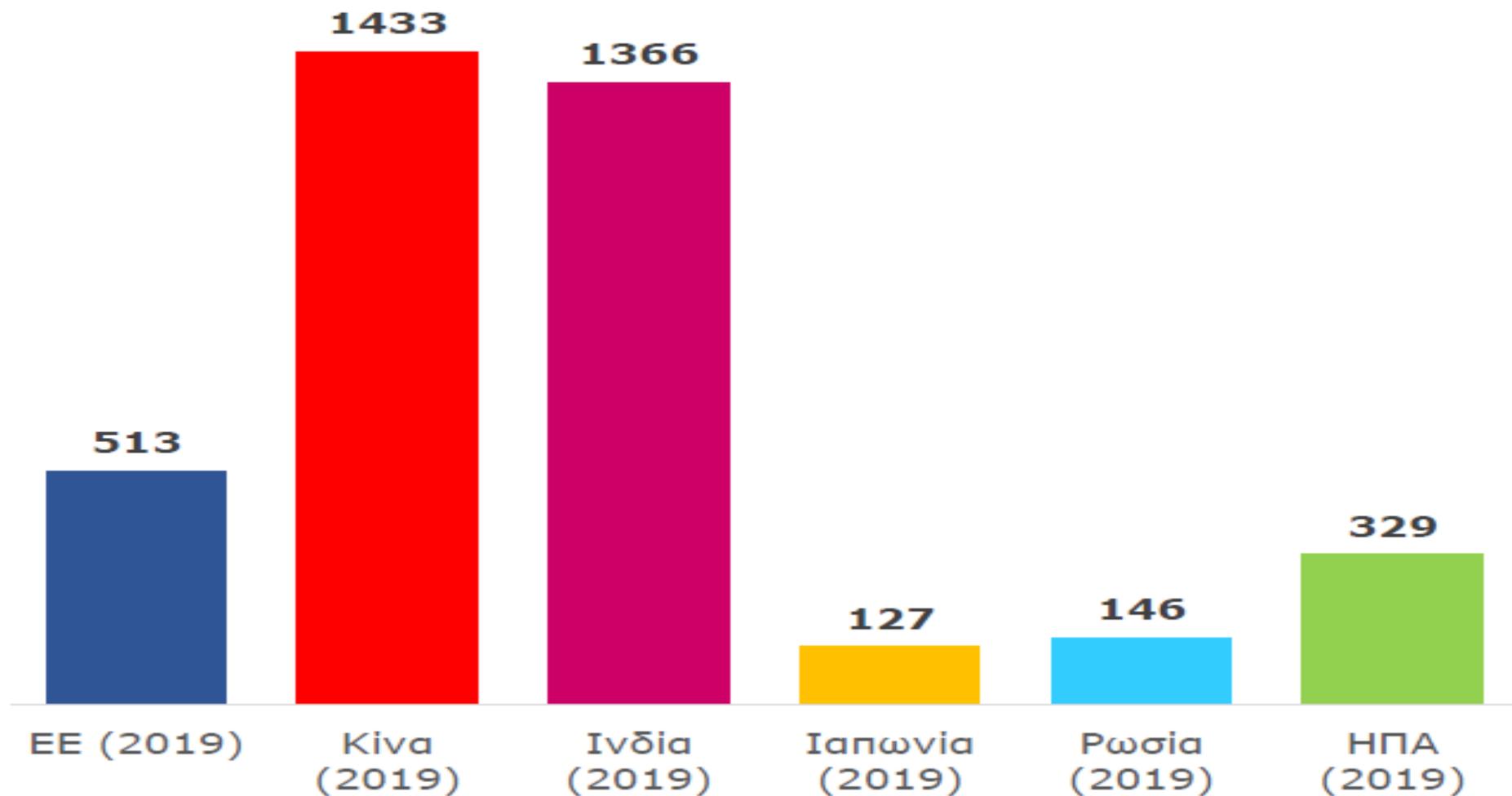
Τα βήματα της ΕΕ για μία ενιαία
οικονομική πολιτική

1952 1973 1981 1986 1995 2004 2007 2013

Πληθυσμός σε εκατομμύρια

Από τα ερείπια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου έως τη νέα Ευρώπη (1945-1950)

Πολιτικές συνθήκες

- Επικράτησε σε κάποιο βαθμό στη Δυτική Ευρώπη η άποψη πως ο εθνικισμός και η ταύτιση με το εθνικό κράτος συνιστούσαν τη βαθύτερη αιτία των δεινών της Ευρώπης.
- Τα αντιστασιακά κινήματα κατά τη διάρκεια του πολέμου είχαν καλλιεργήσει πολιτικές ιδεολογίες και αξίες που ήταν συχνά αντίθετες προς την τότε κυρίαρχη πολιτική της ταύτισης των πολιτών με το εθνικό κράτος.
- Διαφάνηκε η αδυναμία των εθνικών κρατών να εξασφαλίσουν τις βασικές προϋποθέσεις προστασίας, διαβίωσης και οργάνωσης των λαών τους.

Επικράτησε, συνεπώς, με τη λήξη του πολέμου μία τάση απαξίωσης του εθνικού κράτους και μία διάθεση αναζήτησης πολιτικών λύσεων που θα βασίζονταν σε ευρύτερες συνεργασίες μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών.

Οικονομικές συνθήκες

- **Η δραματική μείωση της βιομηχανικής παραγωγής, οφειλόμενη κυρίως στις καταστροφές κατά τη διάρκεια του πολέμου.**
- **Ο αποπροσανατολισμός των βιομηχανικών δραστηριοτήτων οι οποίες είχαν προσαρμοσθεί στην εξυπηρέτηση πολεμικών αναγκών .**
- **Οι συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες για εισαγωγές και οι κακές σοδειές στην κεντροδυτική Ευρώπη συνέβαλαν στην αύξηση των τιμών των τροφίμων.**

Τα γεγονότα αυτά καθιστούσαν δύσκολη τη διαδικασία της μετάβασης από την «οικονομία πολέμου» στην «οικονομία ειρήνης», ενώ το κόστος της αδυναμίας αυτής χρεωνόταν κυρίως στις κυβερνήσεις των εθνικών κρατών και στις πολιτικές τους.

Κοινωνικές συνθήκες

- **Οι συνθήκες δυστυχίας, ανασφάλειας και αβεβαιότητας για το μέλλον τόσο στην ηττημένη Γερμανία όσο και στην Ιταλία ενέτειναν τα κοινωνικά προβλήματα των πληθυσμών τους.**
- **Στην Ιταλία και ακόμη περισσότερο στη Γερμανία είχε αναπτυχθεί, από τις νέες κυρίαρχες πολιτικές δυνάμεις, η διάθεση για συμφιλίωση και συνεργασία με τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη.**
- **Υπέρ της ευρωπαϊκής πορείας των χωρών τους συνηγορούσε βέβαια και ο ευρωπαϊκός και δημοκρατικός προσανατολισμός πολλών μελών των νέων πολιτικών ηγεσιών που εμφανίστηκαν στο πολιτικό προσκήνιο σε πολλά άλλα ευρωπαϊκά κράτη.**

Με τον τρόπο αυτό θα κατόρθωναν τόσο η Ιταλία όσο και η Γερμανία να γίνουν και πάλι δεκτές στην κοινωνία των κυρίαρχων ευρωπαϊκών κρατών ως ισότιμα κράτη, ξεπερνώντας το ιστορικά κακό παρελθόν.

Το Σχέδιο Marshall για την Ευρωπαϊκή Ανάκαμψη

- **Η δύσκολη οικονομική κατάσταση στην Ευρώπη προκάλεσε την παρέμβαση των ΗΠΑ, μέσω του Σχεδίου του Αμερικανού υπουργού των Εξωτερικών George Marshall .**
- **Το Σχέδιο αποσκοπούσε στην παροχή βοήθειας στις κατεστραμμένες χώρες της Ευρώπης για την ανόρθωσή τους.**
- **Περιλάμβανε αποστολές αγαθών, οικονομική βοήθεια και παροχή δανείων της τάξης των 13 δισεκατομμυρίων δολαρίων κατά την τετραετία από το 1948 έως και το 1951.**
- **Το σημαντικότερο όμως αποτέλεσμα, ήταν να αποτραπεί το ενδεχόμενο αύξησης της κομμουνιστικής επιρροής στις κατεστραμμένες από τον πόλεμο χώρες της Ευρώπης.**

Η άρνηση της συμμετοχής των χωρών υπό την επιρροή της ΕΣΣΔ, επιβεβαίωσε την πολιτική και οικονομική διαίρεση της Ευρώπης.

Ο Οργανισμός Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας (ΟΕΟΣ)

- **Σημαντική συνέπεια του Σχεδίου Marshall υπήρξε η αναγκαιότητα δημιουργίας θεσμών συνεργασίας μεταξύ των κρατών της Δυτικής Ευρώπης .**
- **Το πρώτο βήμα ήταν η ίδρυση, στις 16 Απριλίου του 1948, με πρωτοβουλία των ΗΠΑ, του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας για το συντονισμό της υλοποίησης του Σχεδίου Marshall.**
- **Το 1961 ο ΟΕΟΣ μετονομάστηκε σε Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), με συνθήκη που υπογράφηκε στις 14 Σεπτεμβρίου του 1960 στο Παρίσι.**
- **Σήμερα ο οργανισμός αριθμεί 34 κράτη-μέλη.**

Το Δόγμα Truman

- **Το Δόγμα Τρούμαν, αποσκοπούσε στη βοήθεια των κυβερνήσεων Ελλάδας, Τουρκίας και Ιράν να αντιμετωπίσουν κάθε κομμουνιστικό κίνδυνο.**
- **Παράλληλα όμως το Δόγμα Τρούμαν (Truman Doctrine) σηματοδότησε και την έναρξη του Ψυχρού Πολέμου που είχε ως αποτέλεσμα τη μεταβολή της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ.**

Ο Οργανισμός Συμφώνου Βορείου Ατλαντικού (ΝΑΤΟ)

- Με αυτό το σκεπτικό ιδρύθηκε ο Οργανισμός Συμφώνου Βορείου Ατλαντικού (ΝΑΤΟ) στις 4 Απριλίου του 1949, στην Washington, στον οποίο, εκτός από τα πέντε κράτη-μέλη της Δυτικής Ένωσης, συμμετείχαν η Δανία, οι ΗΠΑ, η Ισλανδία, η Ιταλία, ο Καναδάς, η Νορβηγία και η Πορτογαλία.**
- Η σύσταση όμως της αμερικανοευρωπαϊκής αμυντικής συμμαχίας προκάλεσε την αρνητική αντίδραση της ΕΣΣΔ και των κρατών της επιρροής της στην Κεντροανατολική Ευρώπη.**

Το Συμβούλιο Αμοιβαίας Οικονομικής Βοήθειας (Comecon)

- Ιδρύθηκε μετά από το οικονομικό συνέδριο των χωρών της Κεντροανατολικής Ευρώπης στη Μόσχα, τον Ιανουάριο του 1949 και ανακοινώθηκε επίσημα στις 25 Ιανουαρίου του ίδιου έτους.
- Ιδρυτικά μέλη της Comecon υπήρξαν η Σοβιετική Ένωση, η Βουλγαρία, η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Ρουμανία και η Τσεχοσλοβακία. Η Αλβανία αποτέλεσε το έβδομο μέλος ένα μήνα μετά, ενώ η Λαϊκή Δημοκρατία της Γερμανίας έγινε μέλος το επόμενο έτος.
- Η ίδρυση της Comecon απέκοψε τα κράτη-μέλη της από κάθε εμπορική και οικονομική συνεργασία με κράτη της Δυτικής Ευρώπης, σε μία εποχή υλοποίησης του Σχεδίου Marshall και έναρξης διεργασιών για σύναψη οικονομικών συμφωνιών στη Δυτική Ευρώπη.
- Η Comecon ενίσχυσε τη Σοβιετική Ένωση, αφού είχε ως αποτέλεσμα, με βάση τη *Συμφωνία της Σόφιας* του Αυγούστου του 1949, τη σύναψη προτιμησιακών συμβάσεων μεταξύ των κρατών-μελών της και της Σοβιετικής Ένωσης.
- Στρατιωτικό σκέλος: Σύμφωνο της Βαρσοβίας, 1955

Η ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (1950-1958)

- Πέντε χρόνια μετά τη λήξη του πολέμου, τόσο ο ΟΕΟΣ όσο και το Συμβούλιο της Ευρώπης δεν ήταν δυνατόν να ενεργοποιήσουν μηχανισμούς επίλυσης του γαλλογερμανικού προβλήματος μέσω διαδικασιών για τον έλεγχο της παραγωγής άνθρακα και χάλυβα.
- Η Διακήρυξη *Schuman*, που διαμόρφωσε ο Jean Monnet, προέβλεπε να τεθεί η γαλλική και γερμανική παραγωγή άνθρακα και χάλυβα υπό μια κοινή αρχή και είχε ως στόχο την απομάκρυνση του κινδύνου ενός νέου πολέμου, την ενίσχυση της γαλλογερμανικής αλληλεγγύης, και τη δημιουργία προϋποθέσεων ευρωπαϊκής ενοποίησης.

- Ενώ τα ευρωπαϊκά κράτη παραμένουν προσηλωμένα στην κυριαρχία τους, ο Monnet και ο Schuman υιοθετούν μια σταδιακή προσέγγιση. Ευελπιστούν ότι η οικονομική ολοκλήρωση θα οδηγήσει και σε πολιτική ολοκλήρωση.
- Την εποχή εκείνη, ο άνθρακας αντιπροσώπευε σχεδόν το 70 % της κατανάλωσης ενέργειας στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, ενώ ο χάλυβας αποτελούσε την κύρια πρώτη ύλη για τη βιομηχανία και τους εξοπλισμούς. Η κοινή δεξαμενή άνθρακα και χάλυβα αφορά 155 εκατομμύρια καταναλωτές. Η από κοινού διαχείριση των προϊόντων αυτών καθιστά αδιανόητο και πρακτικώς αδύνατο έναν νέο γαλλογερμανικό πόλεμο.
- Από οικονομική άποψη, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα σημείωσε ήδη από νωρίς επιτυχίες· μεταξύ 1952 και 1960, η παραγωγή άνθρακα και χάλυβα αυξήθηκε κατά 75% στις χώρες της ΕΚΑΧ και η βιομηχανική παραγωγή αυξήθηκε κατά 58%.

Η Συνθήκη Ίδρυσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα

- Η *Συνθήκη Ίδρυσης ΕΚΑΧ* τέθηκε σε εφαρμογή στις 24 Ιουλίου 1952, για διάρκεια 50 ετών.
- Η κοινή αγορά που προέβλεπε η συνθήκη τέθηκε σε λειτουργία σταδιακά μέσα στο 1953.
- Η Ύπατη Αρχή, αποτελούμενη από εννέα μέλη, που διορίζονταν για έξι έτη, λειτουργούσε ως εκτελεστικό όργανο ανεξάρτητα από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών.
- Το Ειδικό Συμβούλιο των Υπουργών, ως παράλληλο εκτελεστικό όργανο, με λιγότερες όμως αρμοδιότητες από αυτές της Ύπατης Αρχής, απαρτιζόταν από έξι υπουργούς, αντιπροσώπους των κρατών-μελών.
- Η Κοινή Συνέλευση, ως νομοθετικό όργανο, αποτελείτο από 78 μέλη, διορισμένα από τα κοινοβούλια των κρατών-μελών.
- Τέλος το Δικαστήριο, με επτά δικαστές και δύο εισαγγελείς είχε ως αποστολή την τήρηση του δικαίου της Κοινότητας, οι αποφάσεις του οποίου ήταν υποχρεωτικά εκτελεστές.

Στοιχεία λειτουργίας της ΕΚΑΧ

- Η χρηματοδότηση της ΕΚΑΧ θα προερχόταν από εισφορές επί της παραγωγής άνθρακα και χάλυβα και από τη σύναψη δανείων.
- Η ΕΚΑΧ θα μπορούσε να χορηγεί δάνεια αλλά και εγγυήσεις για τα δάνεια που συνάπτουν οι επιχειρήσεις με τρίτους.
- Στον τομέα της παραγωγής η ΕΚΑΧ θα διαδραμάτιζε κυρίως επικουρικό ρόλο.
- Σε ό,τι αφορά τον καθορισμό των τιμών, η συνθήκη απαγόρευε κάθε πρακτική διακρίσεων και αθέμιτου ανταγωνισμού.
- Τέλος, η συνθήκη περιλάμβανε διατάξεις εμπορικής πολιτικής έναντι τρίτων χωρών όπως, τη δυνατότητα καθορισμού μέγιστων και ελάχιστων δασμολογικών συντελεστών κλπ.

Η Συνθήκη Ίδρυσης της ΕΟΚ και της ΕΚΑΕ

- Η Συνθήκη Ίδρυσης της ΕΟΚ και της ΕΚΑΕ υπογράφηκαν στη Ρώμη, στις 25 Μαρτίου του 1957 με εφαρμογή από την 1^η Ιανουαρίου 1958.
- Η ΕΟΚ αποσκοπούσε στη δημιουργία κοινής αγοράς, με την λειτουργία μίας τελωνειακής ένωσης, και θα υλοποιούταν σε δώδεκα έτη.
- Η ΕΚΑΕ, αφορούσε στον τομέα, της ατομικής ενέργειας, με στόχους τη μείωση της εξάρτησης από τις πετρελαιοπαραγωγές χώρες και την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής βιομηχανίας.
- Η ΕΟΚ είχε ως εκτελεστικό όργανο μία εννεαμελή Επιτροπή, ενώ η ΕΚΑΕ είχε ως εκτελεστικό όργανο μία πενταμελή Επιτροπή.
- Οι Επιτροπές λειτουργούσαν εκτελεστικά παράλληλα με το Συμβούλιο των Υπουργών των έξι κρατών-μελών .
- Η θεσμική οργάνωση της ΕΚΑΧ, της ΕΟΚ και της ΕΚΑΕ, συμπληρωνόταν από τη Συνέλευση, ως νομοθετικό όργανο με 142 μέλη.
- Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, που ήταν κοινό, αποτελείτο από επτά δικαστές και δύο γενικούς εισαγγελείς.

Η λειτουργία της ΕΟΚ

- Η κοινή αγορά που προέβλεπε η ΕΟΚ και θα υλοποιούταν σε τρία στάδια, διάρκειας τεσσάρων ετών το καθένα, βασιζόταν στις γνωστές «τέσσερις ελευθερίες», δηλαδή στην ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, υπηρεσιών, εμπορευμάτων και κεφαλαίων και θα διεπόταν από την αρχή του ελεύθερου ανταγωνισμού.
- Προβλεπόταν η δημιουργία τελωνειακής ένωσης, με την κατάργηση των τελωνειακών δασμών μεταξύ των κρατών-μελών και των ποσοστώσεων στις μεταξύ τους εμπορικές συναλλαγές, καθώς και τη θέσπιση Κοινού Εξωτερικού Δασμολογίου (ΚΕΔ) έναντι των προϊόντων των τρίτων χωρών. Ακόμη καθιερωνόταν κοινή εξωτερική εμπορική πολιτική, καθώς και η χάραξη άλλων κοινών πολιτικών.
- Ιδρύθηκε το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚοινΤ), το οποίο ξεκίνησε τη δραστηριότητά του στις 11 Μαΐου του 1960 και προβλέφθηκε η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕ), για τη χρηματοδότηση των αναγκαίων έργων.

Οι απαρχές για μία ενιαία οικονομική πολιτική - Η Τελωνειακή Ένωση

- Η *Συνθήκη της Ρώμης* του Μαρτίου του 1957 θέσπιζε έναν ενιαίο οικονομικό χώρο και προέβλεπε τη δημιουργία *κοινής αγοράς*, η οποία θα προήγε την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, τη σταθερότητα, την ταχεία άνοδο του βιοτικού επιπέδου και τη σύσφιξη των σχέσεων μεταξύ των κρατών-μελών.
- Η κοινή αγορά θα βασιζόταν στις γνωστές «τέσσερις ελευθερίες», δηλαδή στην ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, υπηρεσιών, εμπορευμάτων και κεφαλαίων και θα ακολουθούσε την αρχή του ελεύθερου ανταγωνισμού.
- Η υλοποίηση της κοινής αγοράς θα πραγματοποιούνταν σε τρία στάδια, διάρκειας τεσσάρων ετών το καθένα.
- Προβλεπόταν η δημιουργία *τελωνειακής ένωσης*, με κατάργηση των τελωνειακών δασμών και των ποσοστώσεων στις μεταξύ των κρατών-μελών εμπορικών συναλλαγών, καθώς και θέσπιση Κοινού Εξωτερικού Δασμολογίου (ΚΕΔ) έναντι των προϊόντων των τρίτων χωρών.

Κατάρρευση συστήματος Bretton Woods-Το ευρωπαϊκό νομισματικό φίδι

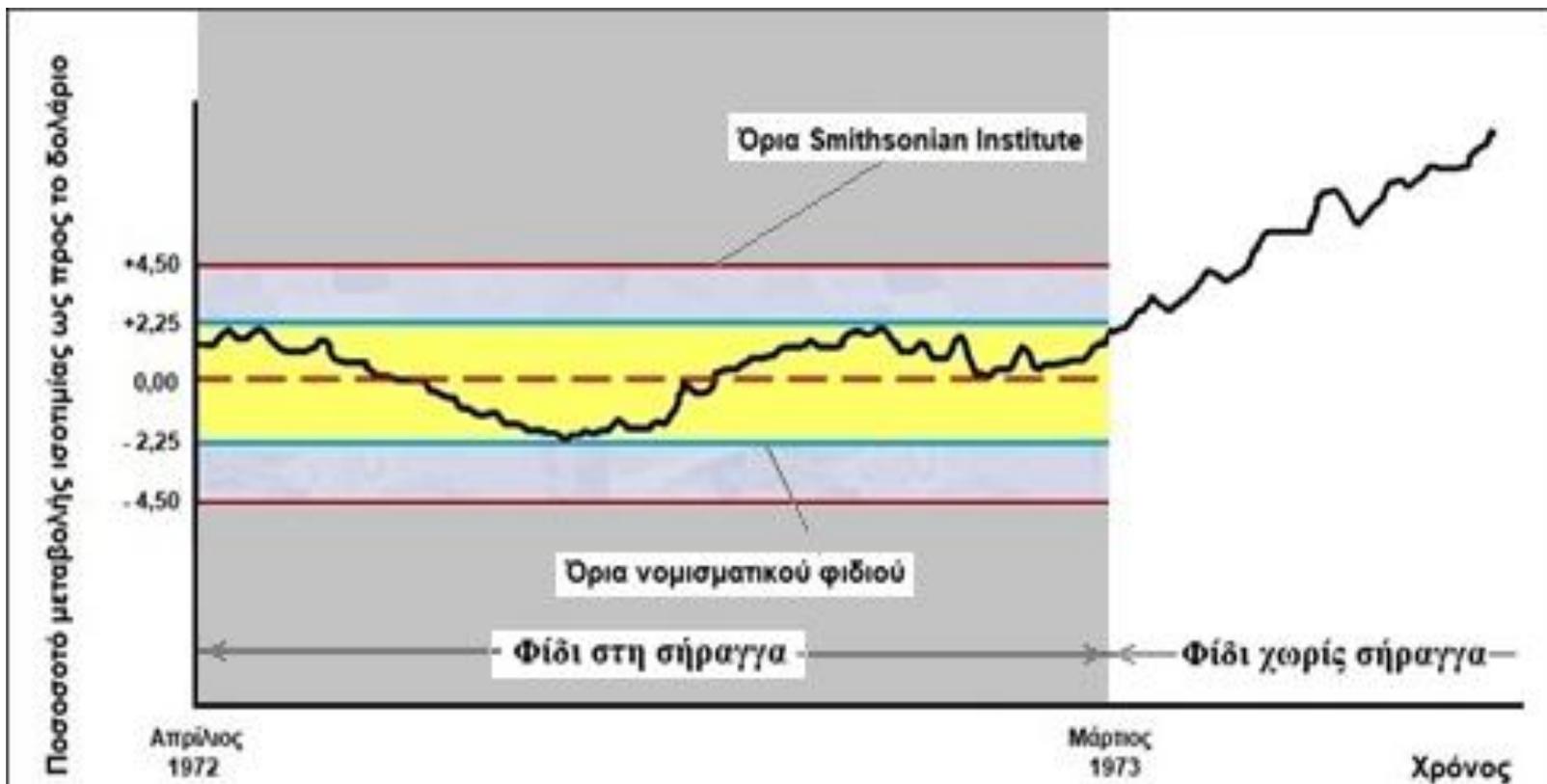
- Συμφωνία στο Bretton Woods – Ίδρυση ΔΝΤ**
- Σύστημα σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών**
- Δύο πετρελαϊκές κρίσης την δεκαετία του '70**
- Από τις σταθερές στις κυμαινόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες**
- Τα ευρωπαϊκά νομίσματα υπερτιμήθηκαν έναντι του δολαρίου**
- Η συμφωνία επέτρεπε τη διακύμανση των ισοτιμιών των ευρωπαϊκών νομισμάτων έναντι του δολαρίου μέχρι 4,5%.**

Κατάρρευση συστήματος Bretton Woods-Το ευρωπαϊκό νομισματικό φίδι

- Τα κράτη-μέλη της ΕΟΚ, επιδιώκοντας τον περιορισμό των περιθωρίων διακύμανσης των ισοτιμιών μεταξύ των ευρωπαϊκών νομισμάτων, προκειμένου να επιτύχουν μία νομισματική σταθερότητα, τον Απρίλιο του 1972 υπόγραψαν στη Βασιλεία συμφωνία που εισήγαγε ένα νομισματικό σύστημα γνωστό ως «φίδι στη σήραγγα».
- Με τη συμφωνία αυτή η Επιτροπή των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών της ΕΟΚ προσδιόρισε τα περιθώρια διακύμανσης των συναλλαγματικών ισοτιμιών των ευρωπαϊκών νομισμάτων μέχρι 2,25%, ως φίδι που κινείται γύρω από την κεντρική ισοτιμία με το δολάριο, μέσα στη σήραγγα που προσδιόριζε η συμφωνία του Smithsonian Institute για διακύμανση μέχρι 4,5%.
- Το νομισματικό σύστημα του φιδιού τέθηκε σε ισχύ στις 24 Απριλίου του 1972 και λειτούργησε εκτός των επίσημων δομών της ΕΟΚ.

Κατάρρευση συστήματος Bretton Woods-Το ευρωπαϊκό νομισματικό φίδι

- Όμως, η τελική κατάρρευση του συστήματος Bretton Woods, το Φεβρουάριο του 1973, προκάλεσε νέες αναταράξεις στις νομισματικές ισοτιμίες.
- Τα κράτη-μέλη αποφάσισαν να επιτρέψουν την ελεύθερη διακύμανση των νομισμάτων τους, διασώζοντας προσωρινά το νομισματικό φίδι, το οποίο από το Μάρτιο του 1973 θα κινείται και έξω από τη σήραγγα, χωρίς ασφάλεια, ως «φίδι χωρίς σήραγγα».

Στάδια υλοποίησης της ΟΝΕ

- Το 1^ο στάδιο, δεν απαιτούσε αναθεώρηση των Συνθηκών των ΕΚ. Αφορούσε στην ολοκλήρωση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς, στο συντονισμό της οικονομικής πολιτικής σε νομισματικά θέματα και στη συμμετοχή όλων των νομισμάτων στο ΜΣΙ του ΕΝΣ.
- Το 2^ο στάδιο, ως μεταβατική φάση, θα περιλάμβανε την ολοκλήρωση της εναρμόνισης των νομισματικών πολιτικών. Θα λειτουργούσε ένα Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα (ΕΝΙ), θα προετοιμαζόταν η λειτουργία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ), ενώ θα συλλειτουργούσαν και οι εθνικές νομισματικές αρχές, για την από κοινού λήψη αποφάσεων.
- Το 3^ο στάδιο, ως τελική φάση, περιλάμβανε τη μεταβίβαση όλων των νομισματικών αρμοδιοτήτων των κρατών-μελών στα θεσμικά κοινοτικά όργανα, με τη μετεξέλιξη του ΕΝΙ σε Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), τις πρωτοβουλίες άσκησης ενιαίας νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής από το ΕΣΚΤ και τον οριστικό προσδιορισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών έναντι του νέου ενιαίου νομίσματος.

Η Συνθήκη Μάαστριχτ

- Όριζε χρονοδιάγραμμα και τρία στάδια για τη δημιουργία της ΟΝΕ
- Όριζε τα κριτήρια σύγκλισης
- Περιέγραφε τη θεσμική δομή της ΕΚΤ και του ΕΣΚΤ
- Όριζε πώς θα λειτουργούσε το θεσμικό πλαίσιο της ΟΝΕ
- Δεν επέτρεπε τη διάσωση κ-μ

Χρονοδιάγραμμα

- 1η Ιουλίου 1990 - 31η Δεκεμβρίου 1993, απελευθέρωση των κινήσεων του κεφαλαίου
- 1η Ιανουαρίου 1994 - 31η Δεκεμβρίου 1998, δημιουργία του ΕΝΙ, προπομπού της ΕΚΤ
- 1ης Ιανουαρίου 1999, αμετάκλητος καθορισμός των συναλλαγματικών ισοτιμιών, λειτουργία της ΕΚΤ

Από 1η Ιανουαρίου μέχρι 1η Ιουλίου 2002 το ευρώ αντικατέστησε όλα τα εθνικά νομίσματα

Τα κριτήρια σύγκλισης

- (1) ο πληθωρισμός του κ-μ να μην υπερβαίνει το 1,5% των τριών χαμηλότερων επιπέδων πληθωρισμού σε κ-μ του ΕΝΣ.
- (2) τα μακροπρόθεσμα επιτόκια να μην υπερβαίνουν το 2% των αντιστοιχων επιτοκίων στις κ-μ με τα τρία χαμηλότερα επίπεδα πληθωρισμού.
- (3) Το κ-μ να έχει ενταχθεί στο μηχανισμό συναλλαγματικής ισοτιμίας του ΕΝΣ και να μην έχει υποτιμήσει το νόμισμά του μέσα στα δύο χρόνια πριν από την ένταξη της στην ένωση.
- (4) το δημοσιονομικό έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού να μην υπερβαίνει το 3% του ΑΕΠ
- (5) το δημόσιο χρέος να μην υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ

Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης

- Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ) είναι ένα κανονιστικό πλαίσιο για τον συντονισμό των εθνικών δημοσιονομικών πολιτικών των χωρών που συμμετέχουν στην ΟΝΕ
- Έχει ένα **προληπτικό** κι ένα **αποτρεπτικό** σκέλος αν ένα κράτος δεν συμμορφώνεται.

Προληπτικό σκέλος

- Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να απευθύνει **έγκαιρη προειδοποίηση** για την αποφυγή υπερβολικού ελλείμματος
- Μέσω του συστήματος έγκαιρης συμβουλευτικής υποστήριξης σε θέματα πολιτικής, η Επιτροπή μπορεί να κάνει **σύσταση** σε ένα κράτος μέλος να τηρεί τις υποχρεώσεις του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

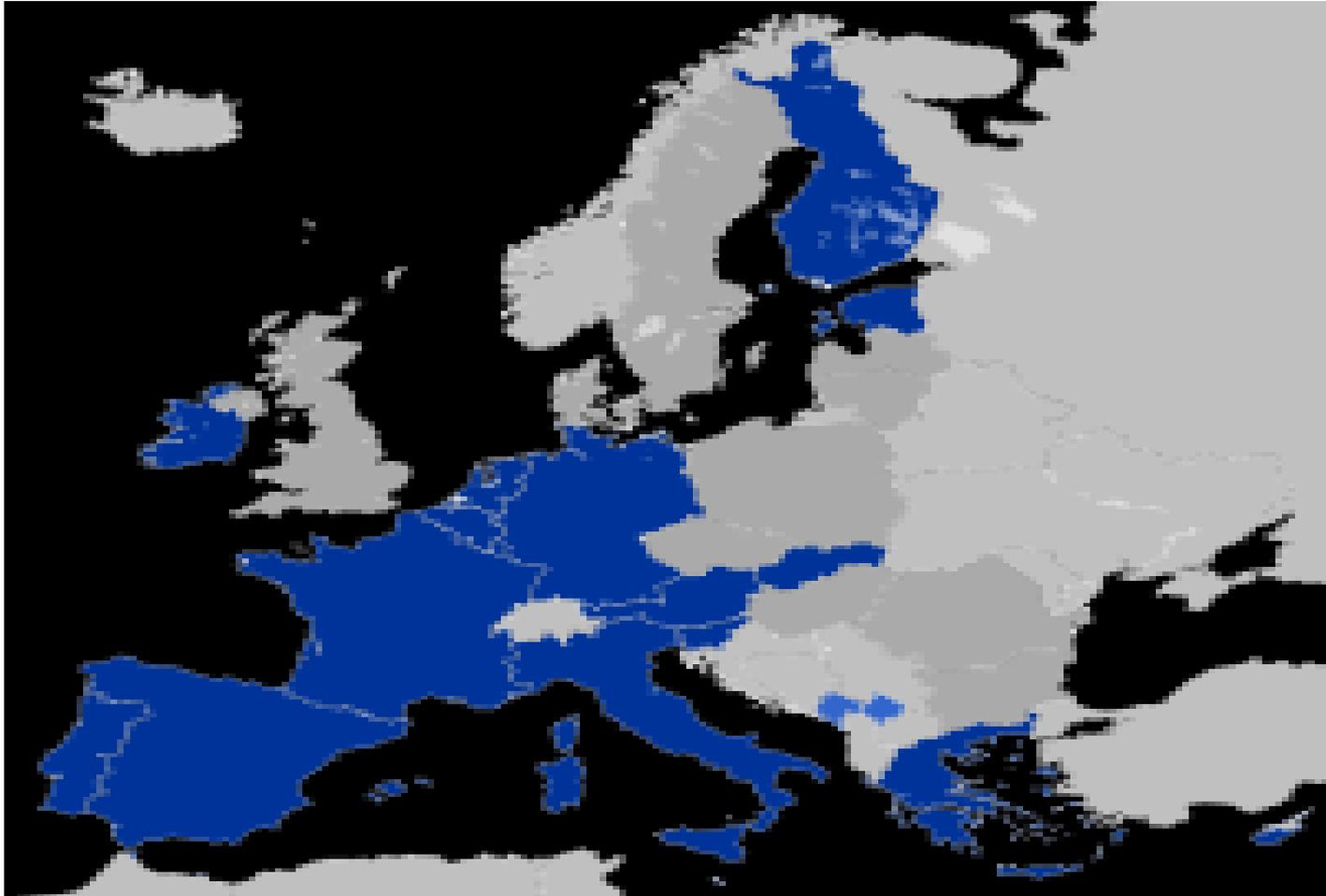
Αποτρεπτικό σκέλος

- Συστάσεις από το Συμβούλιο προς το κ-μ να συμμορφωθεί
- Κυρώσεις (ένα πάγιο ποσό 0,2% ΑΕΠ κι ένα μεταβλητό ανάλογα με το μέγεθος του ελλείμματος)
- Άρση κυρώσεων (τα πρόστιμα ΔΕΝ επιστρέφονται)

ΕΣΚΤ και ΕΚΤ

- Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών περιλαμβάνει την ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες.
- Χαράζει και εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική για τη ζώνη του ευρώ,
- η ΕΚΤ έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να εγκρίνει την έκδοση τραπεζογραμματίων εντός της ζώνης του ευρώ

Τα 17 κ-μ της ευρωζώνης

Η πορεία της Ελλάδας στην ΕΟΚ/ΕΕ

- 8 Ιουνίου 1959, αίτηση σύνδεσης (31.07.1959 αίτηση σύνδεσης Τουρκίας)
- 9 Ιουλίου 1961, Υπογράφεται η Συμφωνία Σύνδεσης (12 Σεπτεμβρίου 1963 Συμφωνία Σύνδεσης ΕΟΚ-Τουρκίας).
- 1967, «πάγωμα» της Συμφωνίας εξαιτίας της Δικτατορίας
- Ιούνιος 1975, αίτηση για εκκίνηση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων
- 29 Μαΐου 1979 υπογραφή της Πράξης Προσχώρησης
- 1 Ιανουαρίου 1981, η Ελλάδα γίνεται πλήρες μέλος της ΕΟΚ

- Το 2001 η Ελλάδα γίνεται μέλος της ΟΝΕ

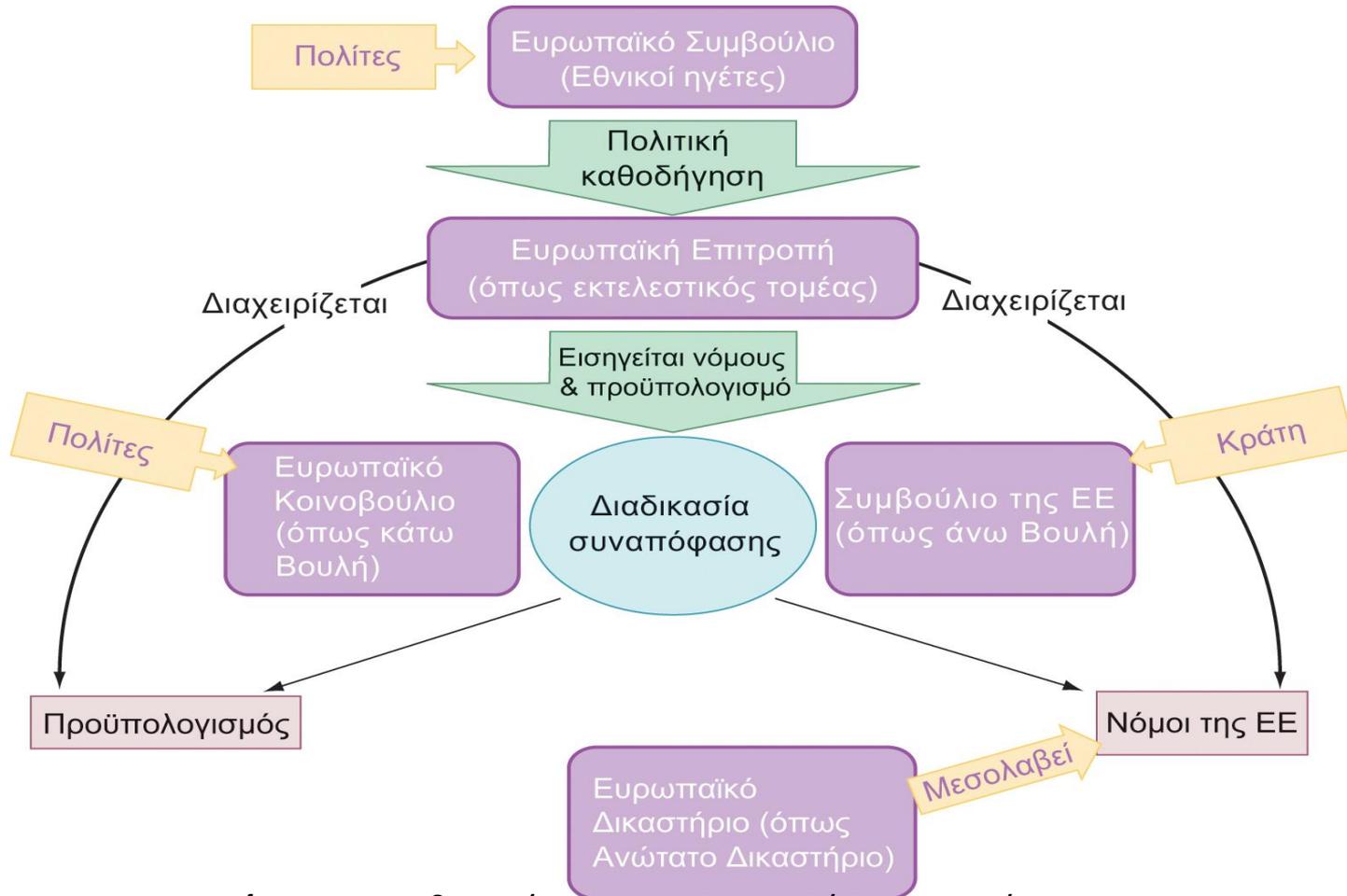
Πλήρωση κριτηρίων σύγκλισης ΟΝΕ

Δημοσιονομική κατάσταση		Πληθωρισμός 2,7%	Επιτόκια 7,8%	Έλλειμμα 3% ΑΕΠ	Χρέος 60% ΑΕΠ
PIGS	Πορτογαλία	1,8	6,2	2,5	62,0
	Ιρλανδία	1,2	6,2	-0,9	66,3
	Ελλάδα	5,2	9,8	4,0	108,7
	Ισπανία	1,8	6,3	2,6	68,8
	Ιταλία	1,8	6,7	2,7	121,6
	Βέλγιο	1,4	5,7	2,1	122,2

Τα 5 κύρια όργανα

- Υπάρχουν πολλά θεσμικά όργανα της ΕΕ, αλλά τα βασικά είναι τα 5 κύρια όργανα. Έχουν αλλάξει με κάθε νέα συνθήκη. Χρησιμοποιώντας τις τρέχουσες ονομασίες όπως ορίζονται στη Συνθήκη της Λισαβόνας, αυτά είναι τα εξής:
 1. **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο** (αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων),
 2. **Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης** (υπουργοί των κρατών μελών), [το οποίο εξακολουθεί να αποκαλείται συχνά με την παλιά του ονομασία, Συμβούλιο Υπουργών],
 3. **Ευρωπαϊκή Επιτροπή** (διορισμένοι ευρωκράτες),
 4. **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο** (άμεσα εκλεγμένο),
 5. **Δικαστήριο της ΕΕ** (διορισμένοι δικαστές).

Τα 5 κύρια όργανα

Σχήμα 2.3 Τα βασικά της αρχιτεκτονικής των οργάνων της ΕΕ

Πηγή: Διαμόρφωση από τους συγγραφείς

Λήψης αποφάσεων: Ειδική Πλειοψηφία

- Η ΕΕ διαθέτει διάφορες διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Ωστόσο, περίπου το 80% της νομοθεσίας της ΕΕ ψηφίζεται με τη "συνήθη νομοθετική διαδικασία": το Συμβούλιο εγκρίνει τη νομοθεσία με **«ειδική πλειοψηφία» (QMV)**.
 - Οι κανόνες QMV που διέπουν την ψηφοφορία στο Συμβούλιο καθορίστηκαν στη Συνθήκη της Λισαβόνας.
 - Βασίζονται στην έννοια της **«διπλής πλειοψηφίας»**: δηλαδή, για να περάσει μια πρόταση πρέπει να
 - (1) να υπερβούν ένα όριο όσον αφορά τον αριθμό των εθνών που θα ψηφίσουν «ναι», και,
 - (2) έχουν το πληθυσμιακό μερίδιο των θετικών ψηφοφόρων.
- Το αποτέλεσμα είναι μια διπλή πλειοψηφία, με την έννοια ότι **ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό των κρατών της ΕΕ, τα οποία αντιπροσωπεύουν ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό των πολιτών της ΕΕ**, πρέπει να το εγκρίνει.
- **Το όριο του αριθμού των μελών είναι 55%- το όριο του μεριδίου του πληθυσμού είναι 65%.**
- Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αντίθετα, υιοθετεί νόμους με απλή πλειοψηφία: το συνηθισμένο όριο πλειοψηφίας του 50% με μία ψήφο ανά μέλος του Κοινοβουλίου.

Επιχειρήματα υπέρ της συμμετοχής στην Ευρωζώνη

- Χαμηλότερα κόστη συναλλαγών
- Πιο αποδοτική αγορά
- Μεγαλύτερη οικονομική βεβαιότητα, επενδύσεις
- Χαμηλότερα επιτόκια
- Υψηλότερη οικονομική ανάπτυξη
- Οι σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες και η ανάθεση της νομισματικής πολιτικής σε μια υπερεθνική κεντρική τράπεζα θα προστατέυε τη χώρα από κερδοσκοπικές επιθέσεις (κρίση 1992-93).
- Ρευστότητα
- Εθνικοί λόγοι(;)

Επιχειρήματα κατά της συμμετοχής στην Ευρωζώνη

- Απεμπόληση αρμοδιότητας-δικαιώματος άσκησης εθνικής νομισματικής πολιτικής
- Απεμπόληση αρμοδιότητας-δικαιώματος άσκησης εθνικής δημοσιονομικής πολιτικής
- Απεμπόληση αρμοδιότητας-δικαιώματος άσκησης εθνικής συναλλαγματικής πολιτικής
- Ζητήματα ανταγωνισμού
- Το πρόβλημα των εισαγωγών

Παγκόσμια οικονομική κρίση και ΕΕ

- Από τις αρχές του καλοκαιριού του 2007 έκανε την εμφάνισή της στις ΗΠΑ η χρηματοπιστωτική κρίση των στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου, που χορηγήθηκαν στα αμερικανικά νοικοκυριά, χωρίς οι τράπεζες να ελέγξουν τη δυνατότητα αποπληρωμής τους.
- Αυτά, σε συνδυασμό με την κρίση της αγοράς ακινήτων και την πτώση των τιμών επέφερε μία γενικευμένη κρίση.
- Η αρχική αντίδραση της Κεντρικής Τράπεζας των ΗΠΑ (Fed) ήταν να μειωθεί το Σεπτέμβριο του 2007 το βασικό επιτόκιο με την ελπίδα ότι εμπορικές τράπεζες θα μπορούσαν να παρέχουν κεφάλαια κίνησης σε επιχειρήσεις που αποκόπηκαν από την αγορά.
- Ωστόσο, η κατάρρευση της Lehman Brothers, της τέταρτης μεγαλύτερης επενδυτικής τράπεζας των ΗΠΑ, στις 15 Σεπτεμβρίου του 2008, σηματοδότησε τη μεγαλύτερη μεταπολεμική παγκόσμια οικονομική κρίση.

Οι πρώτοι μηχανισμοί αντιμετώπισης της οικονομικής κρίσης στην ΕΕ

- Ιδρύθηκαν σε προσωρινή βάση τα ακόλουθα όργανα:
- α) Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Χρηματοπιστωτικής Σταθεροποίησης (ΕΜΧΣ, EFSM), που ιδρύθηκε στις 11 Μαΐου του 2010 ως πρόγραμμα χρηματοδότησης έκτακτης ανάγκης, με κεφάλαια μέχρι 60 δισ. € που αντλήθηκαν από τις χρηματοπιστωτικές αγορές και κατοχυρώθηκαν από την Επιτροπή, με εγγύηση από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, στον οποίο μετέχει το σύνολο των κρατών-μελών της ΕΕ.
- β) Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΕΤΧΣ, EFSF), που ιδρύθηκε στις 9 Μαΐου του 2010, για την παροχή οικονομικής βοήθειας προς τα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης, με συνολική δανειοδοτική ικανότητα τα 440 δισ. €, χρηματοδοτούμενα από ομόλογο του ΕΤΧΣ και άλλα χρεωστικά μέσα στις κεφαλαιαγορές, και εγγυημένα από τους μετόχους (τα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης).

- Ο ΕΜΧΣ χορήγησε 22,5 δισ. € στην Ιρλανδία και 24,3 δισ. € στην Πορτογαλία. Τον Ιούλιο του 2015 ο ΕΜΧΣ χρησιμοποίησε 7,16 δισ. € από τα 13,2 δισ. € που απέμειναν, για τη χρηματοδότηση του προγράμματος – γέφυρας της Ελλάδας, προκαλώντας αντιρρήσεις κρατών-μελών, που δεν μετέχουν στην Ευρωζώνη. Ο ΕΜΧΣ είχε τη μέγιστη πιστοληπτική διαβάθμιση (AAA από τις Fitch Ratings και Standard & Poor's και Aaa από την Moody's).
- Το ΕΤΧΣ χορήγησε 18,4 δισ. € στην Ιρλανδία, 26,0 δισ. € στην Πορτογαλία και 130,9 δισ. € στην Ελλάδα. Η συνέχιση της οικονομικής κρίσης στις χώρες της Νότιας Ευρώπης και την Ιρλανδία, επέβαλαν στα κράτη-μέλη να αποφασίσουν την αναβάθμιση του ρόλου του ταμείου, έτσι ώστε η παρεχόμενη διευκόλυνση να μπορεί να συνδυαστεί με πρόσθετα δάνεια έως και 60 δισ. € από τον ΕΜΧΣ και έως 250 δισ. € από το ΔΝΤ για την δημιουργία ενός οικονομικού πλαισίου ασφαλείας μέχρι και 750 δισ. €. Το ΕΤΧΣ είχε αρχικά την μέγιστη πιστοληπτική ικανότητα (AAA από τις Fitch Ratings και Standard & Poor's και Aaa από την Moody's). Στις αρχές του 2012 η Standard & Poor's υποβάθμισε την πιστοληπτική του ικανότητα σε AA+.

Ο μόνιμος Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ΕΜΣ)

- Ο ΕΜΧΣ και το ΕΤΧΣ προορίζονταν μόνο ως προσωρινά μέτρα εν μέρει λόγω έλλειψης νομικής βάσης ύπαρξής τους στις συνθήκες της ΕΕ και συνεπώς θα έπρεπε να αντικατασταθούν από έναν μόνιμο μηχανισμό σταθερότητας με νομική βάση.
- Ωστόσο, η αρχική σκέψη για την ίδρυση του μηχανισμού με την τροποποίηση των υφισταμένων συνθηκών δεν θεωρήθηκε ως η καλύτερη λύση λόγω της δυσκολίας επικύρωσής τους.
- Με πρωτοβουλίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, και μετά από αναγκαία αναθεώρηση του άρθρου 136 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ, υπογράφηκε η *Συνθήκη για τη θέσπιση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας*, στις 2 Φεβρουαρίου 2012 από τους εκπροσώπους των κρατών-μελών της Ευρωζώνης, ένα μόνιμο πρόγραμμα χρηματοδότησης της ΕΕ για τα 19 κράτη-μέλη της.

Κράτος-μέλος Ευρωζώνης	Ποσοστό συμμετοχής
 Γερμανία	26,9616%
 Γαλλία	20,2471%
 Ιταλία	17,7917%
 Ισπανία	11,8227%
 Ολλανδία	5,6781%
 Βέλγιο	3,4534%
 Ελλάδα	2,7975%
 Αυστρία	2,7644%
 Πορτογαλία	2,4921%
 Φινλανδία	1,7852%
 Ιρλανδία	1,5814%
 Σλοβακία	0,8184%
 Σλοβενία	0,4247%
 Λιθουανία	0,4063%
 Λετονία	0,2746%
 Λουξεμβούργο	0,2487%
 Κύπρος	0,1949%
 Εσθονία	0,1847%
 Μάλτα	0,0726%

Ο μόνιμος Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Σταθερότητας (ΕΜΣ)

- **Η δανειοδοτική ικανότητα του μηχανισμού ανέρχεται σε 500 δισ. € τα οποία έχει σχεδιαστεί να ανέλθουν στα 700 δισ. €. Τα 80 δισ. € θα έχουν τη μορφή καταβληθέντος κεφαλαίου από τα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης, ενώ τα 620 δισ. € θα έχουν τη μορφή δεσμευμένου κεφαλαίου από τα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης. Τα δάνεια θα προέρχονται από δανεισμό του ΕΜΣ από διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές και θα είναι εγγυημένα από τα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης.**
- **Διευθύνων Σύμβουλος του ΕΜΣ ορίστηκε ο μέχρι τότε Διευθύνων Σύμβουλος του ΕΤΧΣ Klaus Regling και πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου ο εκάστοτε πρόεδρος του Eurogroup.**
- **Η λήψη αποφάσεων στον ΕΜΣ γίνεται ομόφωνα από τους μετόχους, κράτη-μέλη της Ευρωζώνης, εκτός από τις περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, που επιτρέπεται να ληφθεί απόφαση με το 85% της πλειοψηφίας των μεριδιούχων.**

Παροχή στήριξης στα κράτη-μέλη της Ευρωζώνης και της ΕΕ

Εντός Ευρωζώνης στηρίχθηκαν:

- Η Ελλάδα
- Η Ιρλανδία
- Η Πορτογαλία
- Η Ισπανία
- Η Κύπρος

Εκτός Ευρωζώνης στηρίχθηκαν:

- Η Ουγγαρία,
- Η Λετονία
- Η Ρουμανία

Στην Ελλάδα χορηγήθηκαν:

Ως 1ο πρόγραμμα, χορηγήθηκαν 73,0 δισ. € (τα 20,1 δισ. € από το ΔΝΤ και τα 52,9 δισ. € από το ειδικό πρόγραμμα Διευκόλυνσης Ελληνικού Δανεισμού).

Ως 2ο πρόγραμμα χορηγήθηκαν: 142,9 δισ. € (τα 130,9 δισ. € από το ΕΤΧΣ και τα 12,0 δισ. € από το ΔΝΤ).

Υποβλήθηκαν στις 8 Ιουλίου και στις 23 Ιουλίου 2015 νέες αιτήσεις συνδρομής (στον ΕΜΣ και το ΔΝΤ αντίστοιχα).

Στην Ιρλανδία χορηγήθηκαν:

Χορηγήθηκαν 68,2 € (τα 22,5 δισ. € από το ΔΝΤ, τα 22,5 δισ. € από τον ΕΜΧΣ, τα 18,4 δισ. € από το ΕΤΧΣ και τα 4,8 δισ. € από κράτη-μέλη της ΕΕ).

Ένα πρόσθετο ποσό 17,5 δισ. € έλαβε η Ιρλανδία (από την Εθνική Υπηρεσία Διαχείρισης Διαθεσίμων).

Στην Πορτογαλία χορηγήθηκαν:

76,8 δισ. €, (τα 26,5 δισ. € από το ΔΝΤ, τα 24,3 δισ. € από τον ΕΜΧΣ και τα 26,0 δισ. € από το ΕΤΧΣ).

Στην Ισπανία χορηγήθηκαν:

41,3 δισ. € (από τον ΕΜΣ).

Στην Κύπρο χορηγήθηκαν:

10 δισ. € (τα 9 δισ. € από τον ΕΜΣ και το 1 δισ. € από ΔΝΤ).

Ειδικότερα ζητήματα

- Εμβάθυνση ή/και διεύρυνση της ΕΕ – Δημοκρατικό έλλειμμα στην ΕΕ - Δημοψηφίσματα
- Οικονομικό και κοινωνικό πρόσωπο της ΕΕ ή διαφορετικά: ονομαστική και πραγματική σύγκλιση
- Ο προϋπολογισμός της ΕΕ: Ο προϋπολογισμός της ΕΕ είναι πολύ μικρός συγκριτικά προς το ΑΕΠ της ΕΕ. Αυτό σημαίνει ότι είναι περιορισμένες οι δυνατότητες παρέμβασης στην ανάπτυξη της οικονομίας της ΕΕ (προκυκλική/αντικυκλική οικονομική πολιτική ή προδραστική επίδραση/εκ των υστέρων αντίδραση στην πορεία του ΑΕΠ)
- Περιορισμένες αναδιανεμητικές επιδράσεις του προϋπολογισμού. Ωστόσο: χώρες με καθαρή θετική θέση (Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Ολλανδία, ΗΒ και σε μικρότερο βαθμό Σουηδία, Βέλγιο κτλ) και χώρες με καθαρή αρνητική θέση
- Βραχυ- και μακροπρόθεσμες επιδράσεις των πόρων που εισρέουν σε μια χώρα, βλέπε: περίπτωση της Ελλάδας

Ειδικότερα ζητήματα συνέχεια

- Διαδικασία λήψης αποφάσεων
- ΕΕ πολλών(;) ταχυτήτων (περιφερειακές ανισότητες, ΕΕ των ομόκεντρων κύκλων)
- Παγκοσμιοποίηση και Από-Παγκοσμιοποίηση
- Αρχή της Επικουρικότητας